

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. e.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. szám.

Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett 2. sz., az emelet hátsó részében.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. helyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bocsben: Hasenstein és Vogelmel (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2); Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilvált sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A magyar politikai közélet.

Van-e ez? minő? s hol feltalálható? e kérdéseken elmélkedni s az eredményeket nyilvánosságra hozni, egy társadalmi-politikai értekezés méltó és érdekes tárgya lehetne. Azonban míg ez megtalálása bőségszerű, mi hírlapírói álláspontunkról, hírlapi rövid egyszerűséggel mondjuk el róla nézetünket.

Ha elmondjuk, mi volt a mi közéletünk 1848 előtt, meglátjuk belőle, mi most.

Régen politikai tekintetben két nagy pártra volt osztva az ország: a kormányi és szabadelvű pártra, társadalmi tekintetben a maradókra és haladókra, a jog és szabadság megszorítók és egyedáruskodók meg az azokat megosztani, kiterjeszteni készek kis csoportjára.

Akkor két nagy jelszó járt be az országot: az anyagi vagy szellemi haladás, erőnknek egyik vagy másik téren kifejtése az elsőbb-e? Vajjon arra kell-e inkább, előbb és a nemzeti erő nagyobb summájával küzdenünk, hogy a vagyonosság terjedjen, mi aztán jog-érzővé, jogtisztelővé tegyen s a politikai szabadságra elkészítsen? vagy pedig a jogot kell megadni minden jogtalannak, hogy az idezzen elé közértelmességet, munkaösztönt és vagyonosodást.

Széchenyi és Kossuth Magyarországon e két nagy ellentétes elvnek voltak képviselői.

Hát Erdélyben kik — kérde az olvasó? Itt a szellemi téren, a jogokban való előhaladásnak, Kossuth irányának követői voltak Wesselényi, Teleki és néhány más; de Széchenyi anyagi reformokra fektetett politikája képviseletlen maradt. Az itteni erők önálló működésre képesek nem voltak. Mi sorakoztunk a magyarországi reformáslók alá.

Mindkét nemzeti irány képviselői a helyi és törvényhatósági életre fektették politikájukat, eszközül vették a megyei közgyűléseket, a kisebb birtokú nemességet, a hírlapokat a társadalmi uton való másokra hatást.

Kényszerítették a főispánokat és főkirály-bírákat, hogy az évnegyedes közgyűléseket megtartsák, rábirták egymást, hogy azokon megjelenjenek, bevitték a kisebb birtokosságot néha saját székereiken, olykor meg is vendégtették, kivált választások alkalmával, volt vezérszónoka minden törvényhatóságnak, pártoló szónokai, helyes-kiáltók és tapsolók. A megyei gyűlések körébe vontak a legmagasb politikától kezdve a legutolsó falusbíró-tételig mindent: az országgyűlés sürgetése, tisztválasztás, törvényhozási reformkérdések indítványozása, az urbéri viszonyok megszüntetése, örök-váltság, birtok- és hivatalképeségadás, muzeum- és színházügy, népnevelés, börtönrendszer javítása, ipariskolák teremtése, megyei utak építése s több hasonló kérdések mind tárgyai voltak ezen tanácskozásoknak, mikre a többi törvényhatóságok is gyakran körlevélben fel voltak szólítva, miket a hírlapirodalom előre készített vagy utólag határozottan gyámoltott. A liberális hazafiak az egész ország marchalisait bejárták, a gyűlések népesek voltak, politikai iskolái az ifjuságnak, napokon át tüzzel, komoly érdeklődéssel folyt a tanácskozások, a tárgyalásokról terjedel-

mes, elemző, bíráló tudósítások küldettek be a lapokhoz.

Itju pezsgő életerő, élénk munkásság, s lelkesedés hatotta át nemzetünket. Ekkor volt magyar közélet! Látszott, hogy a nemzetnek egy magas törekvési célja van.

Állítsuk párhuzamba mai állapotainkat.

Mik a mi nagy politikai kérdéseink, mik külön pártáslóink felirata?

Személyek.

Mi párttörekvéseink fő és vég iránya? A kormány erősítése minden áron.

Mint foly be a társadalom a nagy pártkérdésekre? Szét van zúlván, részekre szakadva, megmérgezve, ember emberrel élben áll, hazafi hazafitársától elfordul, a társaságok fűszere, a bizalmasság eltűnt, fanyar egykedvűség azok uralkodó jellege.

Mit tesz a hírlapirodalom? Önmegtartózkodva szolgál ennek vagy amannak a pártnak, meggyőzés helyett lenézi, gunyolja, üldözi, kiirtani vágyik az ellennézettüket, s a hírlapi vezetők többnyire jurant in verba magistri.

Hát marchalis gyűléseink hová lettek? Hol van az egykori zaj, hol van az egykori fény? — kérdehetjük mi is a költővel.

Hideg, rideg, sovány valami ez a mi bizottmányi gyűlésünk. A törvényhatósági életnek vége, mintha elköltözött volna belőle a lélek. Összegyűl 30—40, vagy 50—

100 ember, felolvassák a felsőbb rendeleket, számon kérik a tisztviselői kar évnegyedes munkássága eredményeit, ez és amaz egy-két ártatlan megjegyzést vagy szerény indítványt koczkat, azután a főispán megvendégeli s rendesen már az első nap szétoszlának. Esmecsere kevés, gyökeres reform intézmény ritkán kerül elé, az elnökségi akarat ad irányt rendesen a végzéseknak, a jegyző röviden formulázza, a hírlapokban hivatalos szárazsággal a tényeket regisztrálják, s evvel néhány hónapig csönd — itt-ott halotti csönd van a vármegyéken és székekben. Ugy látszik, hogy mi ismét tulságba jutottunk. Régen mint törvényhatóság igen sokat foglalkoztunk országos dolgokkal, ma igen keveset; régen diaetává tettük a marchalisokat, ma bureaucratiai gyűlésekké, régen államtestünk minden tagjában és idegzetében erő, mozgás, munkaösztön, élet volt, olykor a tulságig; ma az országgyűlés és kormány concentrálja magában a nemzeti életet, a főváros lapjaival és közvéleményével minden, a vidék semmi; az ország népe politikai gyámság alatt, egészen a központra támaszkodik, onnan vár jelszót, eszmét, törekvési céljaira fogalmat: az államélet szélsőbb tagjaiból és végizmaiból mintha kihalt volna a munkásság és élet.

Ez nem jól van így.

Hogy a fecskéfiak a fészekbe várják anyjuktól a táplálékot — ez természetes, ők gyengék annak megkeresésére. De hogy egy ország helyett a főváros és fővárosi hírlapirodalom gondolkozzék, érezzen és tegyen, ez természetellenesség, ez a francziaországi centralizációra visz, annak pedig gyászos következményét látjuk.

Midőn e tárgyról gondolkozunk, midőn látjuk, hogy a magas kormány mind inkább és

inkább központosítja a közigazgatás szálait, mindig e jámboróhajtás támad bennünk: egy kissé több közéletet!

A „Kol. Közlöny“ eredeti távsürgönye.

Konstantinápoly. A szultán parancsára fényes elfogadás készül a Jeruzsálembé áttutató orosz czárné számára. Október elejére Miklós nagy herceget ide várják. A hirtelen elhalt Djemil basa helyére az ifjú török Rasid basa fog lépni.

Országgyűlés.

A képviselőház sept. 24-iki ülése.

Elnök: Bittó.

Jegyzők: Széll, Szeniczey, Mihályi, Kiss.

Az ülés megnyitása előtt Tisza Kálmán mankora támaszkodva lép be az ülés terembe s párta éljenzése között foglal helyet a baloldali padok eljében.

Elnök az ülést 10 órakor nyitja meg. Széll Kálmán a múlt ülés jegyzőkönyvét olvassa. A jegyzőkönyv felolvasása alatt megjelennek a miniszteri székeken: gr. Lónyay, dr. Pauler, b. Wenckheim, Szilágyi, Trefort miniszterek.

A felolvasott jegyzőkönyv kifogás nélkül hiteltelítetvén, elnök bejelenti, hogy Mocsonyi Antal képviselő szembaj állat akadályoztatván sem az országos, sem az osztály-üléseken meg nem jelenhetik s így a III. bíráló bizottságba helyette mást kér bevalasztatni.

Interpellatiót intéz Stanesco Imre a kereskedelmi miniszterhez a táviradai és postai föliratok, czimtblák, nyomtatványok magyar és német nyelvűsége miatt s kérdi: a magyar nyelv mellett mért van a táviradai és postai nyomtatványokban a német szöveg? Szándékos-e a kereskedelmi miniszter ur, vagy csupán a hivatalos magyar nyelvet vagy pedig emellett az illető tájnyelvet is a nyomtatvány szövegezésével alkalmazni. Kiadatik az illető miniszternek.

Több bíráló bizottság jelentése olvastatik fel. Szögyényi László az állandó igazoló bizottság részéről jelenti gr. Nugent Artur végleges, Lázár Adám és Orbán Balázs feltételes igazoltatását. A két utóbbi osztályokba soroltatik.

Pulszky Ferencz, mint a válaszfelirati bizottság előadója betérjeszi a bizottság által kidolgozott válaszfelirati javaslatot. Felolvastatik, valamint a Tisza Kálmán által elvtársai nevében benyújtott javaslat is.

Azon kívül Trifunác a nemzetiségek részéről ad be, és Simonyi Ernő a szélsőbal részéről jelent be vál. felirati javaslatot. Ezek mind kinyomtatni határozatnak s a szombati ülés napirendjére kitűzetnek.

Legujabb táviratok.

Berlin, sept. 24. A császár e hó 27-én Badenbe utazik és oct. 20-án térend vissza. — A Manteuffel és a francia hatóságok közt történt megállapodás folytán Marne és Haute-Marne departementek odahagyása a németek által october 15-én veszi kezdetét.

Berlin, sept. 24. Gr. Arnim ma tért vissza Párisba. A „Spen. Ztg.“ megegyezik azon hírt, mintha gr. Arnim beadta volna lemondását.

Stockholm, sept. 24. A király holt teste ma érkezett ide, s a királyi palotába helyeztetett el. Az új király, Dalekarlién herceg és nagyszámu közönség kísérté a koporsót.

Az 1873-iki közös budget.

(Vége.)

III. Közös pénzügyminiszterium.

A. Közp. vezetés, közp. pénztár és számosatály.

Ha ezen miniszterium központi vezetésre, a központi pénztár s a közös pénzügyminiszterium s a központi pénztár-számosatályi osztályára 1., 2., 3., czim alatt előirányzott 1873-ik évi rendes nyers szükséglet, mely összesen tesz 138,907 frtot, összehasonlitatik az e czimen az 1872-ik évre engedélyezett 135,829 frtnyi összeggel, — az 1873-dik évre 3,078 frttal nagyobb szükséglet mutatkozik.

Az 1873-ik évre az emlitet három czim fedezetül előirányoztatik 1,380 frt, tehát az 1872-ik évre felvett 1,350 frt összegnél 30 frt több.

Ennélfogva az emlitet három czim 1873-dik évi rendes tiszta szükséglete tesz 137,527 frtot, mely az 1872-ik évre engedélyezett 134,479 frt összegnél 3,048 frttal nagyobb.

Az 1873-ik évre ezen három czim alatt rendkívüli szükséglet nem irányoztatott elő.

Ennélfogva az 1872-ik évi engedéllyel szemben 3,310 frtnyi megtakarítás mutatkozik.

Ennélfogva az 1873-ik évre nevezett három czim összes tiszta szükséglete tesz 137,527 frtot, mely az 1872. évre engedélyezett 137,789 frtnyi összegnél 262 frttal kevesebb.

B. Közös nyugdíjak.

A közös nyugdíjak az 1873-ik évre 1,682,885 frt rendes nyers szükséglet irányoztatott elő és így 1872-ik évre engedélyezett 1,654,417 frtnyi összegnél 28,468 frttal több kívántatik.

Az 1873-ik évre fedezetül előirányoztatik 1,200 frt, tehát az 1872-ik évre felvett 588 frt összegnél 612 frttal több.

Ennélfogva az 1873-ik évre e czimen a rendes tiszta szükséglet tesz 1,681,658 forintot, mely az 1872-ik évre engedélyezett 1,653,829 frtnyi összegnél 27,856 frttal több.

A közös nyugdíjak 1873-ik évi rendkívüli szükségletére előirányzott 1,050 frt teljesen megegyezik azon összeggel, mely 1872-re engedélyeztetett.

A közös nyugdíjak 1873-ik évi összes tiszta szükséglete tesz 1,682,735 frtot, így az 1872-ik évre engedélyezett 1,654,879 frtnyi összegnél 27,856 frttal több kívántatik.

Ha a közös pénzügyminiszterium (1. — 10. szám) 1873-ik évi összes nyers szükséglete, mely tesz 1,822,842 frt. összehasonlitatik az e czimen az 1872-ik évre engedélyezett 1,794,606 frtnyi összeggel, — az 1873-ik évre 28,236 frttal nagyobb szükséglet mutatkozik.

Az 1873-ik évre felvett összes fedezet tesz 2,580 frtot, tehát az 1872-ik évre felvett 1,938 frtnyi összegnél 642 frttal nagyobb.

Ennek folytán a közös pénzügyminiszterium 1873-ik évi összes tiszta szükséglete tesz 1,820,262 frtot, és így az 1872. évre engedélyezett 1,792,668 frtnyi összegnél 27,594 forinttal nagyobb.

IV. Fejezet. Számlellenőrzés.

A közös főszámszék 1873-ik évi nyers szükséglete 104,095 frttal, az 1872-ik évi fedezet 836 forinttal irányoztatott elő, tehát több 103,259 forinttal.

Közös főszámszék 1873-ik évi összes tiszta szükséglete az 1872-ik évi engedéllyel teljesen megegyezik.

Az 1873-ik évi előirányzat sommagzata összesen 120,166,777 frt — kr. nyers szükséglet mutat, és az 5,752,326 frt fedezetnek levonása után marad 114,414,451 frt. — kr. tiszta szükséglet.

Ezen tiszta szükséglet fedezésére számvák mindenekelőtt az 1873-ik évre előirányzott határvám feleslegek, melyek az 1872-ik évvel szem-

ben 3.556,000 ft. nagyobb összegben vagy is 15.556,000 ft. — kr. irányoztattak elő. Ennél-fogva a szükséglet tesz 98.858,451 ft. — kr.

Ha ezen összegből a magyar kinostár terhére egyelőre lehozandó 2 százalék 1.977,169 ft 02 kr levonatik, a járulékok által fedezendő szükséglet 96.881,281 ft 98 krt tesz.

Ebből esik a birodalmi tanácsban képviselt kitáltságok és országokra 70%, vagyis 67 millió 816,897 ft 39 kr, a magyar korona országaira 30%, vagyis 29.064,384 ft 59 kr.

A közösgyi bizottságnak legfelsőbb helyen szentesített határozatai szerint a közös államháztartás 1872-ik évi tiszta szükséglete, a határvám tiszta jövedelme fejében előirányzott 12.000,000 ft levonása mellett 93.437,615 ft állapítottat meg, mely összegből a magyar kinostár terhére egyelőre levonandó $\frac{4}{10}$ százalék 373,754 ft 46 kr és a 93.064,860 ft 54 kr. maradékból a törvény értelmében a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok által fedezendő 70 százalékos 65.145,402 ft 37 kr és a magyar korona országai által fedezendő 30% 27.919,458 ft 17 kr tett.

E szerint tehát a járulékok által fedezendő szükséglet az 1873. évben, mely tesz 96.881.281 forint 98 kr, a múlt évihez hasonlítva, mely 193,064,860 ft. 54 kr, nagyobb 3,816.421 ft. 44 kr, és ennek folytán az 1873-ik évben a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok járulékbeli tartozása 2,671.495 ft 02 kr, a magyar koronához tartozó országoké pedig 1,144,926 ft 42 kr nagyobb

Felhívás

minden tisztelt méhészt és méhészt baráthoz.

Csendes magányomban kedvezem méheim közt, igen sok élvezetteljes órákat töltvén, sokszor felvillant bennem azon gondolat, miért nem alkotunk mi is, kik a méhésztettel foglalatokodunk, egy országos együletet, hogy ezen gazdasági iparág tökéletesítése által hazánk felvirágzása alapjához, ha csak egy porszemmel is járjunk.

Hogy a méhészt a gazdaságnak egy nagyon sok hasznát hajtó ága, mutatja a nagy Német birodalom példája, hol e komoly szorgalmas, számító, művelt nemzet, nemcsak országos méhészeti egyletekkel bír, de majd minden kerületnek, meg van a maga méhészt-egylete, meg van a maga kis értesítő közlönye, mely társulás az állam által is elismert fontosságu és nagy hasznát végett megfelelő segélyben és gyámoltásban részesül. Nálunk e kies kis hazában, melyet Isten is jó kedvében méhésztnek teremtett, sem együletünk, sem értesítő közlönyünk nincsen, azért van méhésztünk a legprimitívebb állapotban és tudatlan kezekre bízva tengődik. Közönséges kasszából, ha hasznát akarunk huzni, ártatlan méheinket kénnel öljük le, úgy szólván úgy teszünk, mintha juhainkat leölnénk, hogy gyapját elvehessük; a tőke után nem a kamatot élvezzük, de magát a tőkét apaszjuk. A helyett, hogy célszerű kaptánokat használnánk s észszerű kezelés által csak a felesleges mézet vennénk el, törzsünket semmisítjük meg.

Azért tisztelt Méhészt barátim, a mai korszak az egyesülés korszaka lévén, egyesüljünk, mert csak így lehet dus és nagy eredményt felmutatni. Egyesüljünk mi is e téren egy országos együleté, s válaszzuk közlönyül az erdélyi gazdasági-egylet lapját.

TÁRCZA.

Békés Gáspár.

IV.

János Zsigmond uralkodása egész idejét a reformáció létezési, s a római kath. vallással egyenlő jogu elismertetéséért való küzdelem töltte be; a vallásos viták, véleményi és hitrendszeri szétágazások, egy új hitvallás megalakulása felé való törekvés folytonosan napirenden voltak. — Békés, fölvilágosult elméje, az új hitvallás elveiben való tájékozottsága s cselekvési erélye által rendkívüli szolgálatokat tett ez ügynek is: nem egy hitelti vitában részt vevén, s helyzetét előnyei a reformációnak Erdélyben meggyökerezetésére felhasználván.

János Zsigmondnak a vallásos kérdésekben tanúsított szabadelvűsége páratlan a reformáció történetében, főképp azon idő óta, midőn tanácsosai közül Békés volt rá tulnyomó befolyással. E férfi azon első erdélyi főúr, a ki előbb Luther, később Calvin, végre Dávid Ferencz vallása, az unitárius vallás követőjének vallotta magát. Ő a vallásos kérdésekben is Petrovics szellemével bírt, s mint amaz az 1557-ik évi nevezetes vallási törvényezikk alkotásában, szintoly tényező volt Békés a későbbi szabadelvű vallási törvények, s jelesen az 1568-ik évi január 6-ki tordai országgyűlés 18-ik cikkének hozatalában, mely a hit és lelkiismeret szabadságát biztosította.

Az isten egysége és háromsága felett 1566-ban volt zsinati vitaközlések, az 1567—8-ban

Europa nagy méhészei napokban gyülekeztek s évi vándorgyűléseket birodalmuk Salzburg városában tartják. Minket lelkesítsen példájuk, mi is egyesüljünk!

Jelszavam mindenben sörökre „előre“

A haladás, mely a gazdaságot minden ágában oly nagyszerű eredményre vezette, a méhtenyésztésnél is különösen szép és örvendetes előmenetelt mutat.

A méhtenyésztésnek azon nagy jelentősége ma már elősmert tény, hogy a nép nemesedésének egyik emeltüje. S biztosan táplálhatjuk azon reményt, hogy a gazdaszat ezen iparága ésszerű művelés által áldásaiban ma holnap sokakat részesítend. A nagy német birodalomban, hol oly magas fokon áll ezen iparág művelése, hány család örvend jólétnek, mely egyedül csak a méhtenyésztésnek köszöni vagyonát.

A méhtenyésztés távol attól, hogy valakinek ártana, a legnagyobb mértékben jótékony és sokak által könnyen gyakorolható foglalkozás, melynek ésszerű kezelése a haszon mellett még élvezetet is nyújt. Midőn a földész és iparos kivárlólag csak anyagi hasznát akar belőle nyerni, akkor az államférfi, a tudós, a művész, a néptanító, a lelkes, egy szóval minden művelt embernek a legtisztább szépművészeti életet nyújtja, és minden elmét kifárasztó munka után, a szünőrákban felkeresett méhesben megüdültet találunk. S ezért méltán nevezetük a méhészt „a gazdaszat költészetének“ ezért a legmagasabb műveltségű egyén is vele élvezettel foglalkozhatik.

A gazdaszat többi ága csak az érett, erőteljes férfikor szakában képes figyelmünket lekötni, melyhez az ifjúnak a kedv az öregnek hozzá többnyire az erő hiányzik. Egyedül a méhek csodaszerű életrendszerek és működésök, fáradhatlan szorgalmuk, művészi ügyességök, takarékságuk, rendszeretők, tisztaságuk, királynéjukhoz példátlan hű ragaszkodásuk, fiaik iránti nyögend gondosságuk, egyesülési eszméjük, éberségük, megtámadó ellenségek ellen bátor, kitartó védések stb. ezek azok, melyeket az ősz ugyanazon érdekekkel tekint, miként miat gyermek nézte és bámulta; és ha előre haladt évek és bu férfierejét megtörték, akkor egyedül a méhes környéke azon kellemes hely, hol elszórulást találva némileg lelkünk fájdalmait feleltjük.

Számokkal van igazolva, hogy méz és viaszért millió forintok vándorolnak évenként a külföldre, mely összeg, ha méhésztetünk okserüen kezeltek, az ország javára benn maradhatna.

Az egyület alakítása még következő fontos okoknál fogva is szükséges:

1-ör. Hogy kezdő méhészt az egyület tanácsosai és utasítással segítvén, hogy az ésszerű méhépolást mi hamarabb elsajátítsa, mi által méhtenyésztése biztos jövedelmet adhasson, úgy, hogy évi kiadása ne csak fedeztessék, hanem tiszta jövedelme is legyen.

2-ör. Hogy a már gyakorlott méhészt is, minden a méhésztet tárgyozó kipróbált találmányokról és műveleti eszközökről értesítse, hogy ezek használatba vétele által évi jövedelmét szaporítsa.

3-ör. Hogy az egyület az iskolákba való tanításra felügyeljen, a méhésztelepeknél összejöveleket, felolvasásokat tartson, egy szalapot szerkesztessen, mely által az ésszerű méhészt terjesztessék, évenként a vándorgyűlés helyén méhészteti tárlatot is rendezzen s jutalmazások által ébressze a méhésztet iránti buzgóságot, minta-méhésztet állítsan, s abban minden célszerű kaptár és méhészteti műszereket szerezzon meg; hogy a méhészek vele megismerkedjenek, s ottan utasítást, felvilágosítást nyerjenek.

megjelent hittani munkák, úgy az 1568. mártius 8-án elkezdett s tíz napig tartott vetélkedés, melyen a királyiál Békés is jelen volt, az unitárius vallásnak az ország minden részében, a nép minden osztályánál népszerűséget szerzett. Békés is ennek volt híve; az isten-egységi tan egyik legerélyesebb védője, kolozsvári pap Basilus István egyik hittani munkáját neki ajánlotta, ⁶⁸⁾ sőt e felekezet lelkészei is, vagy a mint magokat nevezik: „az egy vallásos értelemben levő erdélyi ecclesiák papjai és esperesei“ egy közösen megállapított hittani munkájokat neki ajánlták, ⁶⁹⁾ mint a ki az ajánló levél szavai szerént — az igazságot legforóbban szereti. E munkában az van kifejtve: mit tartanak az ellenvéleményűek az ember Krisztus istenségeről, és hogy hiszik őt isten fiának s hozzá hasonlónak; viszont hogy ők, a David Ferencz nézeteit vallók, ezzel ellenkezőleg hogy gondolkoznak. Minthogy pedig — úgy mondanak az ajánló levélben — e nehézség eloszlatása velős és érett itéletű, jóra hajlandó elmét és oly bírót kíván, a ki azt az igazság mértékére illesse, minő — szerintök — egyedül csak Békés, ennél fogva az egyház, mint választott alkalmas szervet és az igazság szerető Mecaenasát, őt választotta, s e minden üres beszédűt ment könyvet szeretettel

⁶⁸⁾ Czime: „Az apostoli Credonak rövid magyarázatja a sentriás folyása szerint íratott a kolozsvári Praedikator Basilus Istvánról.“ Fejérv. 1568 4. r.

⁶⁹⁾ Czime: „De Mediatoris Jesu Christi hominis Divinitate Aequalitateque libellus Item de Restauratione Ecclesiae Cellarii cum Epistola Praeliminari Fabricii Capitorius Excusum Albae Juliae A. D. M. D. LXVIII.

4-er. Az egyület célszerű kaptárokat s méhészteti szerszámokat, melyek a kezeléshez okvetlen megkívántatnak, vagyoni állásához képest beszerezvén, mint mintákat azokat a szegényebb sorsu, leginkább a tanítással foglalkozó méhészek közt jutalomképpen ossza ki.

5-ör. Azért is szükséges az egyület, hogy általa a termesztőnek természetménye eladására piac szerzesessék, s a vevő tiszta jó természetmény megvétele végett utba igazíttassék.

A jó méznek értéke akár mint éték, akár mint orvosi szer naponta növekszik.

Ezek nyomán alólirt tisztelettel szólit fel minden méhészt, és általában a méhésztet minden barátját, hogy egy országos méhészt-egylet alakulására nyujtsanak segédkezet. Az egyület állana pártfogó, működő, levelező, s tiszteletbeli tagokból. Az egyület alapszabályairól, majd az egyület alakulásakor szólnánk. Az egyület alakulására legalkalmasabb időszak lenne a jövő hóban D.-Szt.Mártonban tartandó országos gazdasági vándorgyűlés, mely alkalommal az ország minden részéből összejövő gazdaközönség tagjai értekezhetnének. E cél elérése végett tisztelettel fekérem az erdélyi gazdasági egyület oda menendő képviselőit, legyenek szívesek e tárgyban ott a kezdeményezést megtenni, meg levén győződve, hogy ezen ügy a nagy közönség meleg részvételével fog találkozni.

Körtéfáján, 1872. szeptember hóban.

Az öreg marosmenti méhészt.

Végszó Albertfi Jánoshoz.

A „Kelet“ vasárnapi számában megjelent „Válasz M. M.-nak“ című cikkre vonatkozólag e tárgyban visszavonhatlanul utoljára teszem meg észrevételeimet.

Az A. J. által felhozott azon ferdítést, miszerint a „Kelet“ 209. számában hozott cikkemben nyilvánított nézeteimről féltem volna, s hogy azok alapján az egész világon bányavállalkozót nem gondolok találni, el nem ösmerem. Igaz, hogy ily nagyfontosságu tárgyban eléggé határozottan — mintegy irányadólag — nyilatkozni szerénytelenségnek tartottam, mivel mint fiatal ember és a bányaszat terén szakismeret nélküli nem vagyok az A. J. által fitogtatott, de kérdés alá vehető „tápasztalat“ birtokában. Ha pedig ön egy kissé higgadtan és átgondoltan olvasta volna cikkem, úgy nem folyamodnék a félremagyarázáshoz.

En csak azon óhajtsáknak adtam kifejezést, hogy a bányák közelebbi nemzetgazdasági érdekek megóvása tekintetéből honi vállalkozóknak adassanak, bár az sem épen olyan nagy baj, ha ilyenek hiányában külföldieknek adatnak is, mivel, ha a kormány oly intézkedést képes kitalálni, mely a fémek külföldre szivárgása meggátoltatik, semmit sem veszünk, sőt mivel a koczkázattal járó bányaművelésre idegen tőke alkalmaztatik, ezek által pótolta honi tőkéket pedig bizonyosan jövedelmező termelésre lehet fordítani: nemzetgazdasági érdekünk nem hogy vesztené, sőt ellenkezőleg nyer, nem is tekintve azon bekövetkező nyeresémre, mit a külföldiek által átültetett tökéletesebb bányaművelésben nyerhetünk.

A mi A. J. következő tételeit illeti: az általamháztartásnak külfényre van szükség, melyet az állami fémhányák képeznek; a vállalkozók az egyetemeket is kivehetőknek tekintik; továbbá, ha a római világbirodalom, mely Erdélyben

neki ajánlva, kéri őt, hogy azt nyomosan fontolja meg, s ha sok elfoglaltatásai között lehetség lesz rá, mondja meg véleményét arról: ki jött közelebb a két fél közül az igazsághoz? Egyébiránt — folytatják — minthogy Békés koruk jeles Gamaliel közé méltán számították, kéri: ne engedje ellenségeik dühének és álnok kívánságának sikerülését, sőt a bosszantásoktól ne őket, kik csak azt kívánják, a a mit az ország törvénye ⁷⁰⁾ megenged, hanem az isteni igazság ügyét, melyet amazok különböző mesterkedésekkel eltemetni akarnak, megvédelmezni igyekezzék. Mert immár nyilván van, hogy miután az ellenvéleményűek a tárgy nehézségét és nagyságát fontolóra vették és a szent atyákra, konciliümokra, akadémiákra, mint az ő leghívebb barátaihoz térnek vissza az igazság keresése helyett az ő személyeik ellen dühöngeni s összeesküvést formálva tüzzel és vassal kezdetek leselkedni, bár jól tudják, hogy az igaz hitet sem erővel, sem mesterkedéssel megrontani nem képesek... Rettenetes az, hogy ezek az új ka tholikusok (a reformátusok), a kik és a Lutheranusok meggyilkolásában való vad kegyetlenségét kárhoztatják, mégis nem szégyenlik maguk is arra a gonoszságra és dühöskedésre vetemedni. Azonban nem sokára ők is tapasztalni fogják, ha vajjon a győzelemre a rövidebb utat választották-e? Hogy ez isteni ügynek, melynek bírja Krisztus — így végződik az ajánló levél — elkezdett előmenetelét álnoksággal vagy külső eszközökkel az ur által kijelölt idő előtt az ellenvéleményűek meg ne

⁷⁰⁾ Czélzás az 1568 január 6-ki tordai gyűlés 18. tv. cikkére.

is folytatott bányaművelést, a legközelebbi győzelemből tudott magának helyes politikát teremtenis dicső férfiakat teremteni, kik győzelemről győzelemre vezették: miért ne követné a magyar kormány ez elvet is mindenben; miért szüntetné meg a kolozsvár bányaigazgatóságát stb.

Olyan okoskodásra, mely egy humoristicus lap furcsaságai közt is gyenge lenne, szerintem kritikán alóli; semmit sem tudok felelni, hanem köszönettel tudomásul véve, miszerint multkori cikkem külalakját nem kifogásolta, csak azt sugom A. F.-nek: jobb lesz vala hallgatni.

Különb, mint fennebb is kijelentém, én a mellett maradok, hogy jövőben a tárgy lényegére nem vonatkozó bármíő tirádákra csak közönyös hallgatással felelek — a mint t. i. az effélékre felelni illik.

Maksai Miklós.

Jetentés

a kolozsvári jót. nőegylet választmányának két utóbbi üléséről.

1. PatakiDánielné és Br. Józsiika Lajosné, mint a néhai Dr. PatakiDániel által alapított: **szegényeket gyógyszerrel ellátó intézet** ügyének kezelője, beadják ez ügyre vonatkozó számadásokat az 1871. évről. A pénztárnok és titkár által megvizsgált számadás szerint volt.

Bévélet:

a) Pénztári m. az 1870. évről 178 ft. — kr.	
b) Tőkek ktb. és szelvényekből 397 „ 20 „	
c) Br. Józsiika L. gyűjteménye 324 „ — „	
d) Özv. Zejk Józsefaé 10 „ — „	
e) Befizetett tőkekből 200 „ — „	
Összesen: 1,109 „ 20 „	

Kiadás:

a) Gyószerekre 513 „ 62 „	
b) Fürdőkre 8 „ 50 „	
c) Bérkoocsira 1 „ — „	
d) Orvosi fizetésbe 50 „ — „	
e) Tőkésítésre 400 „ — „	
Összesen: 973 „ 12 „	
Mérleg bévélet: 1,109 „ 20 „	
„ kiadás: 973 „ 12 „	
Pénztári maradék: 136 „ 8 „	

Az intézet vagyoni állása:

a) Elhelyezett tőkekben 3,000 „ — „	
b) A takarékpénztárban 400 „ — „	
c) 500 ft. urb. papir értéke 395 „ — „	
d) Pénztári készlet 136 „ 8 „	
Összesen: 3,931 „ 8 „	

A kezelő biztosok az év folytában 1,056 orvosi rendelvényt fizettek ki.

2. Egyleti tag Szabó Polixena kisasszony béküld 5 ft. általa gyűjtött kegyes adományt.

3. Macedonffy Helena k. a. az egyület részvényes tagja lett.

4. A választmány melegen ajánlja az egylet tagjainak figyelmébe Dr. Szabóki Adolfnak a női iparcsoport előadójának azon felszólítását, hogy a bécsi világkiállításon női ipar és terménycikkjeikkel részt venni siessenek.

5. A választmány e két ülésben 5 folyamadónak egyszermindenkora 27, havi részletekben

akadályozzák, szükség, hogy Békés nagy tekintélyű s éles elméjével és kezével önkényt munkához lasso a végre, hogy a hivek lelkének az ur igazsága iránt való hajlamát, igazságos voltát, és nagy kegyességet látván, s mind azokról meggyőződven: az egész világ ismerje meg, hogy ő is a Krisztus bajnoka volt. ⁷¹⁾

Békésben nem csalódtak az unitárius hitelveket vallók, sőt alkalmas közbenjárót és pártfogót nyertek benne; Radnóthon jeles középiskolát állított fel ⁷²⁾ e felekezet részére; az unitárius Gyulai Pál hasonnevű, s később oly nagy híriű fiát öles akadémiákon taníttatta, ⁷³⁾ s e felekezet terjedését hathatós pártfogásával nagy mérvben segítette elé. Ama hitelvek tisztasága s a Dávid Ferencz ékes szólása mellett Békés befolyásának is nagy része volt abban, hogy a király maga s tanácsosai nagyobb része már korán az unitárius vallás hitelveit fogadta el, s szerzett még nagyobb népszerűséget példaadásával e felekezetnek az ország minden részében, a nép minden osztályánál.

Azonban — dacára az unitarizmus hathatós terjedésének — a háromság kérdése még megoldatlan volt; védői új viták kívántak, s azt 1859. október 20—25-én Váradon meg is tartották. Ez volt az ugynevezett nagyváradi disputáció, mely az egyháztörténelem nevezetes momentumát képezi; jelen volt azon a király, több főúr s köztük Békés,

⁷¹⁾ Ld. az idézett mű A. 1 — 2. levelét.

⁷²⁾ Ld. Székely Sándor: unitária vallás története Erdélyben. Kolozsvárt, 1839. 96. l.

⁷³⁾ L. Bethlen II. 275. l.

kiadandólag 8 folyamodónak 108, együtt 135 forintot utalványozott.

Kolozsvárt, sept. 20-án 1872.

Kovácsi Antal.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, sept. 26.

— **Király ő felsége** sept. 23-án este kilencz órakor magánvonattal a toscanai nagyherceg, Hohenlohe herczeg, Bellegrade gróf kíséretében Bécsbe utazott. Wenckheim Béla báró, Tóth, Tisza miniszterek, és a városi főkapitány az indóházban várták ő felségét, hasonlóképen nagyszámu néptömeg, mely a királyt lelkes üdvözléssel fogadta.

— **Királyné ő felsége** egy újabb hír azerint okt. közepén érkezik Buda-Pestre. — E hó 18-án a bajor király Erzsébet királynét Possenhofenben a bergi kastélyban meglátogatta.

— **Egy berlini hír** szerint királyunk még az ősz folytán meg fogja látogatni az orosz udvart. Azon hír hogy a császár-találkozás időnként ismételtetnék, alaptalan.

— **Az egyetemi reform** érdekében Trefort közoktatásügyi miniszter egy enquet-et hív egybe; a bizottsági tagokhoz már elküldettek a meghívók és a tanácskozmányok october elején fognak megkezdetni E bizottsági vélemények alapján legkésőbb újévkor törvényjavaslat fog a országgyűlés elé terjesztetni.

— **Pécsett** az egyetem hírére merész tervek kezdenek szállingolni. A jelenlegi püspöki kert helyén egy óriási nagyságu földet reáltanoda épülne, a melyhez 800 négysz. öl tornaterem jön s a mellé a szeretetház. Polytechnicumról és a város új kiépítéséről is beszélnek. Mindezt egy 4 millió alap-tőkével bíró földhitelintézet hozná létre, a melynek alapszabályai már ki vannak dolgozva. Vajha e nagy dolgokból csak egy kis rész megvalósulhatna.

— **Nem jött meg!** Kávéházainkban tegnap egy lap sem volt annyira kapós, mint a „Budapesti Közlöny”; mert mindenki azt hitte: hogy benne van a kolozsvári egyetemre kinevezett tanárok névsora — csaldóttak, bár a mi halad — el nem marad.

— **Szinészeink** mind megérkeztek, járnak-kelnek, hogy jó szállást kapjanak; de kevés eredménnyel, mert városunkban — a közeledő Szt.-Mihálynap miatt — sokan keresik a szállást s így nagyon kevés a kiadó.

— **Értesítés** A kolozsvári nagyobb növeldébe (seminarium) alapítványra fölvetett jogászok mihez tartás tekintetéből vegyék tudásul, hogy miután az egyetem november elején nyitattik meg s azért a jogi tanulmányok nem october, hanem november hónapban veendik kezdetüket, az alapítványi hely elfoglalására november hó első napja lón legközelebb kitűzve. Kolozsvár, 1872. sept. 25. A növeldei igazgatóság.

— **Különös felelet.** Tegnap este beborult az ég, sötét volt, esett s nagyon későn gyújtották meg a gázlámpákat; két fiatal ember sétálgatott a piacz járdán, egyik fennhangon a fölött elmélkedett, miért nem gyújtják meg a lámpákat? szeleburdiságáról ismert társa azzal vigasztalta, hogy bizonyosan süt a hold valahol.

— **A pénzügyi bizottság** szombat esti ülésének megállapodásairól a következő részle-

teket közli a „Pester Lloyd” tárgyalta a bizottság mindenekelőtt a törvényjavaslatot a kolozsvári egyetem felállítására szükséges póthitelről és a rendes tanárok fizetését 2000, a rendkívüliekét 1200 forintban, amazok szálláspénzét 300, emezekét 280 forintban állapította meg. Jóváhagyta a kolozsvári muzeumegyletnek gyűjteményei használatáért szerződésileg kikötött évi 5000 frtot, a kormákszéki épület átalakítására előirányzott 20,000 frtot és a berendezésre szükséges 40,000 frtot, összesen 101,700 frtot, melyben azonban csak az idei három havi költségek foglaltatnak. Erre bekövetkezett a Ludoviceum számára kért póthitelről szóló törvényjavaslat, mely 159,000 frttal hagyatottjává az átalakításra, 35,000 frttal a berendezésre és 18,000 frttal a novemberi és decemberi rendes kiadásokra. E 212,000 frtból 135,000 frt. fedezetét fogja találni az alapítványi tőkék hátrálékos s még ez év folytán befolyandó kamataiban. A pénzügyminiszter többi három törvényjavaslata közül egy újra szerkesztetett, a másik kettő elfogadtatott. Végül a kereskedelmi miniszter által benyújtott, a trieszti-osztrák-magyar Lloyd-társasággal a tengeri postaszolgálat iránti szerződésre vonatkozó törvényjavaslatnak a mult országgyűlés központi bizottsága által szerkesztett szövege fogadtatott el.

— **A magyar keleti vasút** forgalmi igazgatóságának ajánljuk figyelmébe, hogy az éjjeli vonatokon B.-Hunyadtól városunkig nem ártana a vagonokban a lámpákat, ha már illeml szempontból nem, de legalább elővigyázatból meggyújtani. Mily könnyen történhetnek ilyenkor podgyászcsere-lések, véletlenből-e vagy szántszándékkal az már mindegy.

— **A sétatéri flotta** téli szállásra vonult ezt jelenti az, hogy az „admiral” bevonult a városba s itt ütötte fel „hádi szállását”, hol minden ismerőst szívesen fogadja s jól eltartja őket — minthogy nem főzet oda haza — nem étellel, hanem élete regényes kalandjai elmesélésével.

— **A harmadik magyar jogászyűlés** első ülése sept. 23-án tartatott meg az akadémia nagy termében. Az összegyűlt jogászokat dr. Hoffmann Pál egyetemi tanár üdvözölte, utólván a fontos teendőkre, melyekre még igazságszolgáltatásunk vár. Utána dr. Sigmund felolvasta az állandó bizottság ez idei jelentését, mire dr. Busbach Péter ajánlatára a gyűlés egyhangulag Szabó Miklós kir. táblai elnököt aklamálja elnökévé. Alelnök Nagy Miklós lett. Elfogadtatott egy indítvány dr. Sigmundtól, az t. i. hogy a javaslatok a gyűlés előtt négy hónappal adassanak be. Eddig csak három hónap volt a határidő. Megválasztatván végül az állandó bizottság megválasztására szavazatot szedő bizottságba dr. Környei, Fekete, Zlinszky és Magyar urak, elnök a gyűlést fél tizenkét órakor feloszlata.

— **Ügybuzgó tüzoltó parancsnok** Bartha vezérlete alatt tegnap megint gyakorlatot tartottak önkéntes tüzoltóink, — jó vezetés mellett haladnak a kiképzésben.

— **A „N.-Város” irja.** Beszéli a városban mindenfelé, hogy hétfőre viradólág a Püspök-fürdő bérlojét, Schenker Mihályt, rablók támadták meg lakásán. Schenker ur azonban nem vesztette el bátorságát, hanem puskára kapott és közéjük tüzelt a rablókna s egyet közülök oly szerencsésen megsebesített, hogy ott maradt s elfogták. Találtak nála revolvert és más gyilkoló eszközöket. Mi igaz e hírből s mi nem? azt bizonyíthat nem tudjuk; tény, hogy Nagyváradon ez esemény közbeszéd tárgyat képezi jelenleg.

— **A hadgyakorlatok alkalmával a löszerekre** jobban kellene ügyelni; a helyett,

elnöke, közbeszólásaival nem egyszer tüntette ki jártasságát a hitelvekben és szabadelvűségét. E disputáció által az eddig csak némi előnyben volt unitárius vallás teljes győzelemre jutott Erdélyben. A királyi udvar mellett, Erdély főurai nagyobb része, kisebb-nagyobb városok, sőt az erdélyi vezérváros Kolozsvár, mind az unitárius vallás hívői voltak. ⁷⁵⁾ Az 1571-ik január 5-iki maros-vásárhelyi gyűlés 1. pont alatti ama végzése, ⁷⁶⁾ hogy „az isten igéje mindenütt szabadon praedikáltassék; a konfesszióért senki meg ne bántassék, se praedikátor, se hallgató”, miben világosan benne volt foglalva az unitárius vallásnak törvényes védelme: nem egy töredéknek vagy pártnak, hanem az ország közvéleményének volt kifolyása. Minő érdemei voltak ebben Békésnek, kitűnik azon ajánló levélből, melyben Dávid Ferencz, az unitárius vallás erdélyi alapítója, 1571. ápril 22-én, csakhamar a fejedelem halála után egyik igen jeles munkáját ⁷⁷⁾

kiadása midőn sajtó alá rendeztetett volt, János Zsigmond magához kérette, „és megolvasta az ő fő népeivel egy néhányval, és önnem kezével notálta az exemplart és hozzá tette a mi ő neki eszibe jutott.” I. Dávid Ferencz: Az egy atya istennek és az ő áldott szent fiának stb. 1571. Kolozvárti CC₂ levél utolsó oldalát.

⁷⁵⁾ L. Uzoni-Fosztó: Unitario Ecclesiastica Historia Trannica. Kézirat. Lib. I. caput. XIII.

⁷⁶⁾ L. Veszely Károly, „Erdélyi Egyháztörténeti adatok.” I. k. 181. l.

⁷⁷⁾ A mű czíme ez: Az Egy Attya Istennec, es az ő áldot szent fiának, az Jesus-Christusnak Istenségekről igaz vallástétel, a Prophetác és Apostoloknak irásainak igaz folyássa szerént irattatott David Fierentziöl, a megfeszítettet Jesus Christusnak szogiatól. Caroli Peterneec és Melius Peterneec ockoskodassinac ellene vetettet. Colosvart. M. D. LXXI. esztendőben.

hogy összeszednék a tüzer lögyakorlatok után az ellőtt löszertanyagot (mit mindenestre lehetne még használni) szertesztet hagyják azt heverni. Így aztán parasztok megkapják játszanak vele, nem értenek hozzá és szerencsétlenség történik; így történt ez két N. Szeben mellett fekvő faluban; az egyikben — Kis-Csűr — egy lakó, egy ily megtalált lövegrészletet a tűzbe dobott, az ott szélpatlant s a vigyázatlan embert rögtön megöle s e mellett még annak házát is meggyújtá. A másikban többen a mezőkön talált lövegekkel játsztak, az egyik közülök a bennük volt puskaopt kiönté, azt meggyújtá; egy granat darab erre szétrobbant egy férfit megölt, más háromat nehezen megsebesített s a negyediket megperzselé.

— **Reinhard** a szász vakok-intézetének igazgatóját először ő felsége a király, azután Lónyay miniszterelnök kihallgatáson fogadták. Mindkét helyt a fogadtatás rendkívül barátságos volt. Az igazgató háromnegyed óráig időzött a miniszterelnöknél, ki nagy érdekltséggel hallgatta a philantrop fejtegetéseit.

— **Eredeti fölirat.** Szerdáról írják, hogy a közel fekvő Vágha nevű helységben egy szatocsbolt czimerén a következő felirat áll: „Zsúrek József Bódos minden Ocsobban ad mind zsidó és Becsöletes Mirtik.”

— **Királyföldi választók** statistikája. A „Herm. Ztg.” az 1872-ik évi választások bevégzetével helyén valónak látja a Szászföld politikai tényezőire s a benne lakó nemzetiségek egymáshoz arányára visszapiantást vetni. Egyrégibb számítás szerint a szászföld 142 □ mértföldnyi területén 388,774 lakossal bir; ezek közül szász 144 ezer 819, magyar: 24,504, román: 193,819, más nemzetiségű: 25,582. — Az 1870-ik évi népszámlálás szerint a szászföldnek van 230 községben 386,359 lakója. Ezek közül választó csak 14,651 van. Ezen választók legnagyobb része német, nemzetiségű, ugyanis van közöttük 10,705 német 3138 román és 808 magyar. A Szászföldi egyes kerületeket tekintetbe véve a következő eredményekre jutnak: legszámosabban vannak a német választók Beszterce vidéken és Szerdahelyszéken. E két vál. kerületben a németválasztók száma 87%-ot tesz ki, a magyar és román választókkal szemben. Ehez sorakoznak Medgyes- és Nagy-Sinkszékek, hol a német választók száma 85%-ra megy erre következik Segesvár 83%-kal s Köhalmoszek 80%-al; N. Szebeni v. ker. 77%-kal; Uj-egyház sz. 73%-kals Brasó 65%-kal. Egyedül két kerületben vannak a németek kisebbségben t. i. Szászsebesekben melynek 317 német, 477 román és 12 magyar választója van. Szászvárosszekben a szászok még nagyobb kisebbségben vannak; az összes választók száma: 847, ezek közül 224 német, 465 román és 158 magyar. Feltűnő nagy számmal vannak Szászsebes városban magában a román választók; e helyt egyedül van 423.

— **Az Egyesült Államok gazdasága.** Az 1850-ik évben még csak 700 millió dollárra volt téve a magánbirtoklás alatt levő telkek s egyébkénti személyes birtokok értéke — miként ezt egy new-yorki lap az amerikai Egyesült Államokról beszéli. De már 1860-ban több mint 16,000 milliónyira nőtt, 1870-ben pedig 30,000 millió dollár értéket képviselt. Tehát aránylag rövid 20 év alatt több mint megnégyszereződött a nemzeti vagyon. New-York állam gazdasága ma ötször akkora mint ezelőtt tíz évvel, Penusylvánniáé két akkoja. „Ime a szabadság praktikus haszna a közéletben!” kiált fel a statisztizáló lap — ime a haszon ott, hol a hasznavehető erők teljesen érvénye-

neki ajánlotta. „Akartam főkép Nságodnak ajánlani az én irásomat, — így ir ajánló levelében — mert ezelőtt is forgott e vetélekedésben és az isten Ngodat az igaz ítéletnek lelkevel megajándékozta, hogy mindkét félnek az ő ellenvetését és bizonyoságit meg tudja próbálni, és a hamist az igaztól megválasztani, mely főképen kívántatik az igaz ítéltől bírótól. Tudom pedig ezt és bizonyos vagyok abban, hogy az az isten, ki ezt a jót te Ngoddal elkezdte az ő nevének dicsőségére el is végezi és megtökéli. . . Gyakorta pedig jut eszembe, miképen méltó is erről emlékeznem, mikor a mű szerelmes és boldog emlékezteti fejedelmünknek gyakorta való betegségekben félelmünk volt, hogy azoknak vége a halál lenne, s úgy mint emberek szoltunk, hogy halála után bontakozása lenne az igaz tudománynak. Miképen ő felsége bölösen és isten szerint felelt: mivel hogy ő nem isten, sem pedig nem oltalmazhatta az istennek igazságát; hanem az istennek önmagának gondja volt eleitől fogva és leszen — úgy monda — az ő igazságára. Tamaszt ő és ad patronust, ha emberek által oltalmazni akarja; ha pedig nem, ő maga is elég erős és hatalmas arra. Ngod is a miképen kezdte, arra tekintsen és az igazságnak utában előmenjen. ⁷⁸⁾

Basilius István, az egy hitvalláson levő lelkészek, s Dávid Ferencz ajánlólevelei, a hitvitákban való részvétele, a radnóthi iskolának önköltségén fölállítás s föntartása, a jeles Gyulai Pál külföldön képeztetése, valamint az unitárius Vaskői András

⁷⁸⁾ L. ama mű élén az ajánló levelet (C) ij— (C) 5.)

síthetik magukat!” s aztán többi közt egy példát hoz fel a végre, hogy bebizonyítsa, mily mérvben növekedik némelykor az amerikai telek értéke. Őt évvel ezelőtt valaki East Clevelandban, épen a város határszélén egy falusi birtokot vett 7000 dollárért. Most egy hónapja ugyanazt a majorságot már 70,000-ért adta el; de alighogy eladta, az új birtokosnak néhány napra rá már 80,000 dollárt kínáltak érte.

— **Mi a halál biztos jele?** A halál biztos jelül dr. Magnus Boroszlóban a következő ismervert állította fel: Ha a test egy tagját pl. egy ujját, erős szál ezernával körül csavarjuk, akkor az élő embernél csakhamar vörös, később kék vörös szín fog mutatkozni; csak a szál legközelebb látni egy fehér vonalat. Ugyan a kísérlet téve egy hullán, sohasem fogjuk a kékvörös szint előidezhetni.

— **Az első francia császárság utolsó gránátérosa.** Az utolsó gránátéros az u. n. Elba-szigeti zászlóaljából f. hó 15-én Párisban, 86 éves korában meghalt. Blamont Lőrincz kapitány, Napoleonnal Elba szigetéről visszatérve a Frejusnál eszközölt kiszállás alkalmával, azzal bízott meg, hogy Antibe erősséget a megadásra felszólítsa, sokaig volt őrnagya a rokkantaknak.

— **Curiosum.** Washingtonban a kézbesíthetlen levelek hivatalában az utóbbi évben mintegy három millió levél folyt be. 58,000 levélre nem volt felírva sem az állam, sem a kerület címe, 400,000 levélről hiányzott a bélyeg, 300-an volt ugyan bélyeg, de nem adresse. A levelekben a felbontás után 92,000 dollárt találtak készpénzben, 3,000,000 dollárt váltókban és utalványokban.

Derssin lovardájában naponta esti 7 órakor
NAGY ELŐADÁS
folyton újabb műsorozattal rendeztetik.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről.
September 25-ről. 5% metaliques 75.30
5% nemzeti kölcsön 70.26. 1860-ki államkölcsön 102.75 Bankrészevények 874. Hitelrészevények 329.40 London 109.— Ezüst 108.65 Cs. kir. arany 523.20 frankos arany 875.
Földtehermentesítési kötvények: Magyar 80.— Temesi 80.— Erdélyi 77.75. Hörv. Szlaven 84.75.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Nyíltér.

[19—20]

Titkos betegségeket
és
tehetetlenséget
(elgyengült férfierőt)
gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker
biztosítása mellett

HANDLER MÓR
orvos- és sebész tudor, szülész és szemész.
Rendel naponként: délelőtt 11 óratól 1-ig
és délután 3 óratól 5-ig.
Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám,
1-ső emelet 14. sz.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

ajánló levele, ⁷⁹⁾ melyben „dicséretes dolgainak szerencsés kimenetelt kíván és megmaradást az igaz hitben,” nemkülönben a heidelbergi pap Neuszer Ádám vele való érintkezése, ⁸⁰⁾ azt bizonyítják, hogy Békés a hit és lelkiismeretszabadságnak, tudománynak áldozatkész, nyílt pártfogója volt; hogy azon dicsfényből, mely János Zsigmond nevét a reformációnak Erdélyben tűz, vas és vérontás nélkül keresztülviteleért körülveszi, nem egy sugárra gyog vissza Békésre, valamint a többi tanácsosokra is, kik ezekkel előbb voltak munkás eszközei a lelkiismeretszabadság nagy ügyének, mint midőn az, az emberi mivélődés előharcos nemzeténél bertalanéji vérontással, inquiziczióval és 30 éves háborúval lón fogadva.

Forgács és Istváni előtt mindez nem érdem, sőt szenvedélyes gyűlölködés és hamis ítélelhozás indoka; de a mai kor vallásos eszméinek egész fejlődési iránya ellenök szól, a mai történetírónak századunk tiszta szellemi fényében kell látnia és láttatnia amaz eseményeket, s a mai aratást ama letűnt idők bátor szántóvetői hő munkásságának hálával tulajdonitnia.

Várfalvi Nagy János.

⁷⁹⁾ L. Valkói András: „Cronic, avagy Szép históriás Enec, miképpen Károly Császár hadakozott Afriacában a Barbarossa Bassa ellen” stb. 1571. Kolozsvárt, kiadott művét, s abban a versek kezdetüibe szőtt ajánló levelet.

⁸⁰⁾ Neuszer Békésnek bécsi követsége alkalmával 1571-ben egy levelet írt, de elfogvatlan levele, o császár fogságra vetette őt. I. bővebben Sandii Bibliotheca Antitritinariaum. Freistadii 1584 61. lap. V. ő. Gerlach: Tage-Buch. 34—5. ll.

Egy tetemesnek mondható nyeremény,

melyet a lotteriában **menyiségtani tanár Orlicé R.**

Játék-utasításaival

Berlin, Wilhelmstrasse 5., nyertem,
nyilvános közönségre s az említett
ur őszinte ajánlására buzdít.

Eszék.

Kralovits E.

Bérmentes megkeresésre **menyiségtani tanár Orlicé R.** Berlin, Wilhelmstrasse 5., megküldi legújabb nyereménylajstromát, a szükséges felvilágosításokkal, valóban tudományilag elismert, s mint én is tapasztaltam, szerencsés játék-utasításairól. Fennebbi.

(560)

1—1

68—*

(21)

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölcöntársulat
elfogad

készpénz betételeket 100 frttól kezdve
pénztárjegyekért, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az angol-magyar banknál. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank kölcsönöket ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitol váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frttól kezdve telekkönyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszersmind jelentjük, hogy az „első magyar általános biztosító társaság” főgynökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű tűz-, jég- és életbiztosítást.

Az igazgatóság.

Ujból friss küldemény érkezett KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

gróf Gyulay-ház, 162. sz.

Kolozsvártt,

és

egyedül csak nálla kapható az annyira kedvelt

NAPRAPORGÓ-VIRÁG SZAPPANYA.

(Sonnenblumen-Oel Seife.)

I skatula 3 darabbal I frt 50 kr.
I darab ára csak — frt 50 kr.

s elég, hogy minden szeplőt eltávolítson.

Ezen szappannyal

már egy egyszeri mozdás azon hatást teszi, hogy a durva fölserepesedett arc- vagy kézbőrt is, azonnal egy **sima, finum, gyöngéd** bőrrel váltja fel.

Az illatja tul tesz minden indiai kellemes illaton.

Ezenkívül ajánlja

a Treu-Nuglisch gyártmányu **mozdó-szappanyait,**

HAJKENŐCSEIT

és minden illatszereit a legolcsóbb árban.

Ugyancsak

Keresztesy Pál papir-kereskedésében

folytatosan kaphatók

magyar dallamokkal zenélő Cassettek

6 forinttól egész 15 frttig darabja.

(555)

5—*

Megjelent és Demjén László könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden könyvárusnál kapható: **Kolozsvár története.**

Első kötet.
Oklevéltárral. (I.) Ös. ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világsztár rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ara 10 frt.

(327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íruba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legértékesebb része az utabbi történet lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődő fogja lapozgatni és benne bolygogni, s a folytatását minden áron megszerezni magának.

Demjén László.

Orvosság nélkül.

20-48
MELL- és TÜDŐ-

betegségek természetesen uton, még re-
ményvesztett az orvosok által gyógyí-
hatatlannak nyilvánított esetekben is gyö-
keresen kigyógyulnak

Orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebb
félével felvéstem

J. H. Fickert, Dir. Berlin,
Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 fr. é. mellékelendő.

Orvosság nélkül.

Orvosság nélkül.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter baró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomda megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYOMDAI MUNKÁT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

21—*